

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΠΙΧΟΝΝΩΝ ΚΑΙ ΛΗΞΗΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΝΕΟΕΔΜΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

'Αριστοτέλους Βαλαωρίτου Βίος και έργα. 'Εν Αθήναις 1908 (Βιβλιοθήκη Μεραρχη). Εις 8ον. Τόμ. Α' σ. 1α', 567. Τόμ. Β' σ. 368. Τόμ. Γ' σ. 422.

Εἰς τὴν προκειμένην ἔκδοσιν τῶν ἔργων τοῦ 'Αριστοτέλους Βαλαωρίτου ἀφορμὴν ἐδώκεν ἡ τελεία ἔξαντλησις τῶν προηγουμένων. Ἀλλ' ὁ ἐπιμεληθεὶς τὴν ἔκδοσιν ταύτην κ. Ἰωάννης Βαλαωρίτης ὄρθως ἔγνω νὰ μὴ περιορισθῇ εἰς ἀπλῆν ἀνατύπωσιν τῶν γνωστῶν ἔργων τοῦ ποιητοῦ, ἀλλὰ νὰ στήσῃ μετ' εὐλαβείας υἱκῆς προσῆκον μνημεῖον εἰς τὸν εὑφάνταστον ποιητὴν καὶ θερμὸν πατριώτην, διὸ ηὔτυχος νὰ ἔχῃ πατέρα. Διὸ πράγματι τὸ τρίτομον βιβλίον ἀπέβη οἷον ἐπεγράφη Βίος καὶ ἔργα τοῦ 'Αριστοτέλους Βαλαωρίτου.

Καὶ τὰ μὲν ποιητικὰ ἔργα τοῦ 'Αριστοτέλους Βαλαωρίτου περιλαμβάνονται ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τρίτῳ τόμῳ. 'Εν αὐτοῖς βλέπομεν τὴν ἑξέλιξιν τοῦ ποιητοῦ ἀπὸ τῶν ἐν ἔται 1847 τὸ πρῶτον ἔκδοθέντων Στιχουργημάτων, καὶ ἀναγνώσκομεν ἐκ νέου τὰ πολλάκις συγχινόσαντα ἡμᾶς Μνημόσυνα, πλούσιοθέντα διὰ τινῶν ἀνεκδότων, καὶ τοὺς ἀρχαίους ἡμῶν γνωρίμους, τὴν κυρὰν Φροσύνην καὶ τὸν 'Αθανάσιον Διάκονον. Τὸ δὲ νεώτατον ἡμιτελὲς δυετυχῶς ἔπος, ὁ Φωτεινός, ἔχει θέμα εἰλημμένον ἐκ τῆς μεσαιωνικῆς ιστορίας τῆς πατρίου νήσου καὶ ἐμπνευσθὲν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς περὶ Γρατιανοῦ Ζώρζη, τοῦ αὐθέντου τῆς Λευκάδος, ιστορικῆς πραγματείας τοῦ Καρόλου Χόπφ τῆς μεταφρασθείσης ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Ἰωάννου Ρωμανοῦ. Συμπληροῦνται δὲ καὶ ἐπεξηγοῦνται τὰ ποιήματα ταῦτα οὐ μόνον διὰ τῶν ὅπ' αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ γραφέντων σημειωμάτων, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλων τινῶν πεζογραφημάτων περισυλλεγέντων ὑπὸ τοῦ ἐκδότου, ἐν οἷς καὶ τίσσαρες αὐτόγραφοι ἐπιστολαὶ τοῦ βιζύρου Ἰωαννίνων Ἀλῆ πασσᾶ, ἀντιγραφεῖσαι ἐκ τοῦ ἀρχειοφυλακείου Λευκάδος ὑπὸ τοῦ 'Αριστοτέλους Βαλαωρίτου, δεῖτις ὄρθως ποιῶν ἐτήρησε τὴν ὄρθογραφίαν τῶν πρωτοτύπων.

E. Δ. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006
T. II

Ο δέ πρώτος τόμος περιλαμβάνει τὰ πιζὰ έργα τοῦ Βαλαωρίτου, ήτοι τὰς ἐν τῷ Χονίῳ Θουλῷ, τῇ ἐν Ἀθήναις Ἐθνοσυνελεύσει καὶ τῇ Ἑλληνικῇ βουλῇ αγορεύσεις αὐτοῦ μετά τινων ἀλλων λόγων καὶ προχρύζεων καὶ τὴν μετά τοῦ Ἀνδρέα Λασκαράτου ἀλληλογραφίαν.. Προτάσσονται δὲ μακραὶ Βιογραφίαι σημειώσεις καὶ ἐπιστολαὶ (σ. 3-284) καὶ ἔπονται αἱ περὶ τοῦ Βαλαωρίτου μελέται Ε. Δ. Ροΐδου, Κ. Παλαμᾶ, Σπυρ. Π. Λάμπρου, Τ. Φιλήμονος, A. Mezières.

Ο Βαλαωρίτης ἐπέγειρε ἐν τῇ νέᾳ ἡμῶν λογοτεχνίᾳ τοιαύτην θέσιν, ἔγεινε δὲ καὶ θὰ γείνη περὶ αὐτοῦ τοσοῦτος λόγος, ώστε θεωροῦμεν ὅλως περιττὸν νὰ ρηθῇ ἐνταῦθα ὃ τι δήποτε περὶ αὐτοῦ ως ποιητοῦ. 'Αλλ' ἔδει νὰ γνωσθῇ εὑρύτερον καὶ ὁ πολιτικὸς αὐτοῦ βίος καὶ ἡ συμβολὴ αὐτοῦ εἰς τε τὴν ἑθνικὴν ἀποκατάστασιν τῆς Ἐπτανήσου καὶ εἰς τὴν νεωτέραν πολιτείαν τοῦ βασιλείου. Χαίρομεν δὲ, ὅτι τὸ έργον τοῦτο ἀνέλαβεν αὐτὸς αὐτοῦ ὁ υἱός, δεῖτις οὐ μόνον ἐκ τῶν οἰκογενειακῶν αὐτοῦ ἀναμνήσεων καὶ τοῦ πλουτείου τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀρίστης γνώσεως τῶν κατὰ τὴν Ἐπτάνησον εἰπερ τις καὶ ἄλλος ἥδυνατο νὰ διαφωτίσῃ τὰ κατὰ τὴν ἑθνικὴν δρᾶσιν καὶ τὸν πολιτικὸν βίον τοῦ διακεκριμένου Λευκαδίου. 'Υπὸ ταύτην δὲ τὴν ἐποφίν ἡ εἰςαγωγὴ τοῦ κ. Ἰωάννου Βαλαωρίτου είναι ἔξαιρετος ιστορικὴ συμβολὴ εἰς τὰ τῆς ἐνώσεως τῆς Ἐπτανήσου, τὰ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως καὶ τὰ τοῦ νεωτέρου ἡμῶν πολιτικοῦ βίου μέχρι τοῦ 1878. 'Αλλὰ καὶ ἄλλο τι ἐπεχείρησε καὶ ἐπιτυχέστατα διεξήγαγεν ὁ υἱός, τὸ νὰ συνδυάσῃ τὴν πατριωτικὴν δρᾶσιν τοῦ πατρὸς καὶ τὴν ἔξιστόρησιν τοῦ οἰκογενειακοῦ αὐτοῦ βίου ὡς υἱοῦ, ὡς συζύγου, ὡς γεννήτορος πρὸς τὴν ἔξελιξιν τοῦ ποιητοῦ. Οὕτω δὲ βλέπομεν τὴν γένεσιν καὶ τελείωσιν τῶν ποιητικῶν αὐτοῦ λογοτεχνημάτων ἐκπηγάζουσαν ἀμέσως ἐκ τῶν οἰκογενειακῶν αὐτοῦ περιπετειῶν καὶ τοῦ πατριωτικοῦ προγράμματος· τὰ δὲ ποιήματα αὐτοῦ, πλαισιούμενά ὑπὸ τῶν περιστάσεων ὡν ἐν μέσῳ ἐγεννήθησαν, ἐρμηνεύονται τελειότερον καὶ συγκινοῦσιν ἡμᾶς. ἔτι μᾶλλον.

Κατὰ ταῦτα ἡ προκειμένη ἐκδοσίς τῶν ἔργων τοῦ Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου, ἣν κασμοῦσιν αὐτόγραφα καὶ ἔξαίρετοι εἰκόνες τοῦ ποιητοῦ, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τοῦ πενθεροῦ Αἰμιλίου Τυπάλδου, τῆς αὐτοῦ ζύγου, τοῦ τάφου, τῆς Μαδουρῆς, τοῦ Ἀλῆ-πασσᾶ, τοῦ ἐν Αχμίτη ἀνδριάντος τοῦ Διάκου, είναι οὐ μόνον εὐλαβεῖς μνημείον στοργῆς υἱοῦ

πρὸς πατέρα, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρίστη ἐπίβειξ τοῦ συνόλου τῆς ποιητικῆς ψυχῆς τοῦ Βαλαωρίτου, ἥτις δὲν περιορίζεται εἰς τὰ ἐμμετρα αὐτοῦ ἔργα, ἀλλ' ἐπεκτείνεται εἰς τα τε πεζογραφήματα αὐτοῦ, τὴν οίκογένειαν καὶ τὴν πατρίδα.

(Αρχιδούκος τῆς Αὐστρίας Λουδοβίκου Σαλβατώρ) Parga. 1907.
Druck und Verlag von Heinr. Mercy Sohn. Εἰς μέγα φύλλον σελ. 475.

'Αγνωστος ἐκδεδομένον εἶναι τὸ μέγα τοῦτο σύγγραμμα, ἀλλὰ θὰ ἔργοι, καὶ ἀλλως δὲν ἦτο γνωστὸς ὁ συγγραφεὺς, νὰ εἰκάσῃ τις ἐκ τῆς τυπογραφικῆς αὐτοῦ πολυτελείας. τοῦ χάρτου καὶ τῶν θαυμασίων εἰκόνων, ὅτι εἶναι ἔργον τοῦ φιλομούσου καὶ φιλοκάλου ἀρχιδούκος τῆς Αὐστρίας Λουδοβίκου Σαλβατώρ, δεῖτις ἔχει συνιθίσει ἡμᾶς εἰς τοιαῦτα ἔργα περὶ τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν. Πράγματι μεταξὺ τῶν ποικιλωτάτων γεωγραφικῶν καὶ θνητογεικῶν αὐτοῦ δημοσιευμάτων, ἀποτελούντων ἡδη βιβλιοθήκην ὅλην, υπερέχουσι διὰ τὸν πλοῦτον τῆς ὅλης, τὴν λαμπράν ἐκτύπωσιν καὶ τὰς ἔξοχους εἰκόνας τὰ ἔργα τάναφερόμενα εἰς νήσους τοῦ Ιονίου Ηελάγους. Μετὰ δὲ τοὺς Παξοὺς, τὴν Ιθάκην, τὴν Ζάκυνθον ἀπασχολεῖ νῦν αὐτὸν ἡ φωλεὰ ἔκανη τῆς Ἡπείρου, ἐν ἡ διετρανώθη ἀρχομένου τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰώνος διὰ τρόπου ὑπερόχου ἡ Ἑλληνικὴ φιλοπατρία. 'Αλλ' ἡ Πάργα δὲν εἶναι ἀξιοσπούδαστος μόνον ὑπὸ ἐποψίν ιστορικὴν καὶ λαογραφικὴν· οὐχ ἡττον δ' ἀξιαὶ θαυμασμοῦ εἶναι αἱ φυσικαὶ καλλοναὶ τῆς ἡπειρωτικῆς ἐκείνης γωνίας. Εἰς πάντα δὲ ταῦτα ἐστρέψει τὴν προσογήν ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ περιφανεῖ αὐτοῦ βιβλίῳ.

Εἶναι γνωστὸς ὁ τρόπος, καθ' ὃν ὁ μελετηρότατος ἀρχιδούκης ἐπιλαμβάνεται τῆς προπαρασκευῆς τῶν συγγραφῶν αὐτοῦ. Πλέων εἰς τὸν μελετηθησόμενον τόπον ἐπὶ τῆς ίδιας θαλαμηγοῦ μετὰ συνοδίας ἐπιστημονικῆς φυσιοδιφῶν, ἔχνογράφων καὶ ἄλλων μελετητῶν καὶ ἐπιμακρὸν μελετῶν καὶ αὐτὸς διευθύνων καὶ καθορίζων τὰς ἔρεύνας, συμπληρόνει αὐτὰς διὰ τῆς μετὰ τῶν κατοίκων ἀναστροφῆς, ἢν διευκολύνει εἰς αὐτὸν ἡ γνῶσις τῆς Ἑλληνικῆς. 'Ἐπισκέπτεται ἐπανειλημμένως τὰ ὑπὸ φυσικὴν, ἀρχαιολογικὴν καὶ ιστορικὴν ἐποψίν ἀξιοθέατα, συλλέγει λαογραφικὴν ὅλην, εἰςδύει εἰς πᾶσαν γωνίαν, καὶ τελευτῶν ἐμφορεῖται ἐνθέου ἀγάπης πρὸς τὴν φύσιν τῆς περιγραπτίας χώρας, τοὺς ἐνοίκους, τὰ μνημεῖα, τὰ ιστορικὸν παρελθόν καὶ τὸν ἐν τῷ παρόντι βίον.